

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

**про радіологічний стан населених пунктів
Черкаської області**

від 26.12.2012 № 10

**м. Київ
2012**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання
Національної комісії з
радіаційного захисту населення
України

від 29.04.2013 № 04

ПОГОДЖЕНО

Міністерство аграрної політики
та продовольства України

Перший заступник Міністра
Олександр Я. Бабак Ю.І.

17.04.2013

ПОГОДЖЕНО

Міністерство екології та
природних ресурсів України

Міністр
Александр О. Д.

22.03.2013

ПОГОДЖЕНО

Міністерство охорони здоров'я
України

Заступник Міністра
Юлія Олександрівна Толстопольська О.К.

ПОГОДЖЕНО

Державна інспекція ядерного
регулювання України

*Перший заступник Голови Державної
інспекції ядерного регулювання України*
Григорук М.Х.

04.04.2013

ПОГОДЖЕНО

Державне агентство України з
управління зоною відчуження

Голова
Володимир В. С.

18.03.2013

ПОГОДЖЕНО

Національна академія наук
України

Т.В.О. Президента НАН України
Академік НАН України
А.Найшовський Г.Наумович

10.04.2013

Відповідно до Указу Президента України від 11.10.2010 № 937 «Про заходи, пов'язані з 25-ми роковинами Чорнобильської катастрофи» Державним агентством України з управління зоною відчуження у 2011 – 2012 роках була проведена загальнодержавна дозиметрична паспортизація населених пунктів, що зазнали радіоактивного забруднення.

На звернення Державного агентства України з управління зоною відчуження (лист від 25.06.2012 № 01-2127/141) результати дозиметричної паспортизації були розглянуті і схвалені Національною комісією з радіаційного захисту населення України (протокол засідання НКРЗУ від 26.07.2012 № 7).

На виконання ст. 2 Закону України від 27.02.1991 № 791а-ХІІ «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» Національна комісія з радіаційного захисту населення України відповідно до Положення (затверджене постановою Верховної Ради України від 06.10.2009 № 1630) створила експертну групу з підготовки експертних висновків щодо встановлення та перегляду меж зон радіоактивного забруднення.

Експертна група на основі чинних нормативних та методичних документів підготувала експертний висновок щодо радіологічного стану населених пунктів Черкаської області.

Експертна група з підготовки експертних висновків щодо встановлення та перегляду меж зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи працювала у складі:

Талько Вікторія Василівна, Голова експертної групи, Голова Комітету комплексного аналізу проблем, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи НКРЗУ, директор Інституту експериментальної радіології Національного наукового центру радіаційної медицини НАМН України, доктор медичних наук, професор;

Азаров Сергій Іванович, завідувач відділом загальної та радіаційної безпеки Інституту ядерних досліджень НАН України, доктор технічних наук, старший науковий співробітник;

Бондар Олександр Іванович, ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України, член-кореспондент НААН України, доктор біологічних наук, професор;

Бондаренко Олег Олександрович, член НКРЗУ, директор Центру міжнародних зв'язків, змін клімату та енергозбереження Державної екологічної академії післядипломної освіти і управління, доктор біологічних наук;

Кашпаров Валерій Олександрович, Голова Комітету комплексного аналізу та визначення критеріїв встановлення зон радіоактивного забруднення територій та розроблення пропозицій щодо протирадіаційного захисту населення, персоналу та навколишнього природного середовища в цих місцевостях НКРЗУ, директор Українського науково-дослідного інституту сільськогосподарської радіології Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор біологічних наук;

Ковган Леоніла Миколаївна, завідувач лабораторії радіологічного захисту Національного наукового центру радіаційної медицини НАМН України, доктор технічних наук, старший науковий співробітник;

Мишковська Антоніна Андріївна, завідувача сектором радіаційної безпеки та медичних проблем наслідків аварії на ЧАЕС управління спеціалізованої медичної допомоги Департаменту реформ та розвитку медичної допомоги Міністерства охорони здоров'я України, кандидат медичних наук;

Набока Марина Василівна, старший науковий співробітник Науково-інженерного центру радіогідроекологічних полігонних досліджень НАН України, кандидат медичних наук;

Шваля Світлана Михайлівна, головний спеціаліст відділу з питань захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Державного агентства України з управління зоною відчуження.

При підготовці експертного висновку члени експертної групи керувалися:

Законом України від 27.02.1991 № 791а-ХІІ «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

Законом України від 28.02.1991 № 796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

Законом України від 14.01.1998 № 15/98-ВР «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»;

Нормами радіаційної безпеки України НРБУ-97;

Нормами радіаційної безпеки України НРБУ-97/Д 2000;

постановою Кабінету Міністрів УРСР від 23.07.1991 № 106 «Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок введення в дію законів Української РСР «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи»;

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.07.2002 № 408-р «Про затвердження Концепції проекту Закону України «Про внесення змін до Законів України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

Інструктивно-методичними вказівками «Радіаційно-дозиметрична паспортизація населених пунктів території України, що зазнали радіоактивного

забруднення внаслідок аварії на ЧАЕС, включаючи тиреодозиметричну паспортизацію» (Методика-96);

Рекомендаціями з підготовки експертних висновків щодо встановлення та перегляду меж зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (схвалені НКРЗУ, протокол засідання від 26.10.2011 № 10);

Наказом МОЗ від 03.05.2006 № 256 «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів ^{137}Cs та ^{90}Sr у продуктах харчування та питній воді» ГНБ.6.1.1-130-137.

Перелік населених пунктів області, для яких надається експертний висновок:

Городищенський район

1. с.Валява
2. с.Ксаверове

Жашківський район

3. с-ще Костянтинівка
4. с.Нагірна
5. с.Побійна
6. с.Червоний Кут

Звенигородський район

7. с.Багачівка
8. с.Вільховець
9. м.Звенигородка
10. с.Княжа
11. с.Мизинівка
12. с.Михайлівка
13. с.Озірна
14. с-ще Олександрівка
15. с.Павлівка
16. с.Попівка
17. с.Стара Буда
18. с.Чичиркозівка
19. смт Юрківка

Канівський район

20. с.Бабичі
21. с.Грищинці
22. м.Канів
23. с.Ковалі

24. с.Кононча
25. с.Курилівка
26. с.Литвинець
27. с.Михайлівка
28. с.Пищальники
29. с.Потапці
30. с.Таганча
31. с.Тростянець
32. с.Трощин
33. с.Хмільна
34. с.Хутір-Хмільна
35. с.Черниші
36. с.Яблунів

Катеринопільський район

37. с.Бродецьке
38. с.Вербовець
39. с.Вікнине
40. с.Гончариха
41. с.Грушківка
42. с.Гуляйполе
43. с.Єлизаветка
44. смт Єрки
45. с.Кайтанівка
46. смт Катеринопіль
47. с.Киселівка
48. с.Луківка
49. смт Мокра Калигірка
50. с-ще Новоукраїнка
51. с.Пальчик

- 52. с.Радчиха
- 53. с.Ромейково
- 54. с.Ступичне
- 55. с.Суха Калигірка
- 56. с.Шостакове
- 57. с.Ямпіль
- 58. с.Ярошівка

Корсунь-Шевченківськ район

- 59. с.Гута-Стеблицька
- 60. с.Заріччя
- 61. с.Комарівка
- 62. с.Миколаївка
- 63. с.Нова Буда
- 64. с.Петрушки
- 65. с.Сидорівка
- 66. с.Склименці
- 67. с.Скрипчинці
- 68. смт Стеблів
- 69. с.Хильки
- 70. с-ще Хлерівка
- 71. с.Шендерівка

Лисянський район

- 72. с.Боярка
- 73. с.Журжинці
- 74. смт Лисянка
- 75. с-ще Петрівська Буда
- 76. с.Петрівська Гута
- 77. с.Писарівка(Писарівськ
- 78. с.Смільчинці
- 79. с.Хижинці
- 80. с.Чеснівка

Маньківський район

- 81. с.Кривець
- 82. с.Кути

Тальнівський район

- 83. с.Гуляйка
- 84. с.Довгеньке
- 85. с.Кобринове
- 86. с.Криві Коліна
- 87. с.Лоташеве
- 88. с.Майданецьке
- 89. с.Мошурів
- 90. с.Павлівка Перша
- 91. с.Піщана
- 92. м.Тальне
- 93. с.Тальянки

Уманський район

- 94. с.Піківець
- 95. с.Шарин
- 96. с.Ятранівка

Христинівський район

- 97. с.Синиця

Черкаський район

- 98. с.Кумейки

Шполянський район

- 99. с.Васильків
- 100. с.Георгіївка
- 101. с.Іскрене
- 102. с.Капустине
- 103. с.Лозуватка

При підготовці експертних висновків використовувалися дані багаторічних спостережень за дозами опромінення мешканців населених пунктів і результатів радіологічного моніторингу харчових продуктів місцевого виробництва за 2000-2008 і 2011 роки, а саме:

Дозиметрична паспортизація населених пунктів України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. (Збірка 1). – К.: МОЗ України, 1991;

Загальнодозиметрична паспортизація населених пунктів України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. Узагальнені дані за 1998, 1999 та 2000 рр. (Збірка 9). – К.: МНС України, НЦРМ України, ІРЗ АТН України, 2001;

Загальнодозиметрична паспортизація населених пунктів України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. Узагальнені дані за 2001-2004 рр. // Комплексна дозиметрична паспортизація (Збірка 10). – К., 2005;

Загальнодозиметрична паспортизація та результати ЛВЛ-моніторингу в населених пунктах України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. Узагальнені дані за 2005-2006 рр. (Збірка 11). – К., 2007;

Загальнодозиметрична паспортизація та результати ЛВЛ-моніторингу в населених пунктах України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. Узагальнені дані за 2007 р. (Збірка 12). – К., 2008;

Загальнодозиметрична паспортизація та результати ЛВЛ-моніторингу в населених пунктах України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. Узагальнені дані за 2008 р. (Збірка 13). – К., 2009;

Загальнодозиметрична паспортизація та результати ЛВЛ-моніторингу в населених пунктах України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії. Узагальнені дані за 2011 р. (Збірка 14). – К., 2011.

Показники дозових навантажень та радіологічного стану довкілля населених пунктів області представлені в додатках №№ 1 – 103.

Експертна група вважає основним критерієм належності населеного пункту до зони радіоактивного забруднення **максимальне** значення паспортної дози, визначене за Методикою-1996, у дозовому діапазоні відповідної зони, визначеному Законами України від 27.02.1991 № 791а-ХІІ «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та від 28.02.1991 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», протягом будь-якого з останніх 5 календарних років (2008 – 2011 р.р.).

Експертна група робить важливе уточнення про те, що у статті 2 вищезазначених Законів України одним із критеріїв зонування є щільність забруднення ґрунту ізотопами цезію, стронцію або плутонію. Оскільки станом на 2011 рік дані про щільність забруднення ґрунту ізотопами стронцію та плутонію офіційно не опубліковувалися, експертна група керувалася даними про щільність забруднення ґрунту ізотопами цезію.

При прийнятті рішення експертна група керувалася наступним:

у випадку відповідності населеного пункту за дозовим критерієм зоні посиленого радіоекологічного контролю (четверта зона) щільність забруднення ґрунту не враховувалося;

в інших випадках при відповідності населеного пункту за критеріями дози та щільності забруднення різним зонам вибиралася зона з більш жорсткими критеріями.

Експертна група у своїх висновках не враховувала проведення планових контрзаходів та їх впливу на радіоактивне забруднення продуктів харчування і дозу опромінення населення через відсутність даної інформації на момент роботи експертної групи.

У результаті аналізу даних дозиметричних паспортизацій та враховуючи тенденцію змін радіологічної ситуації в населених пунктах області за період з 2000 по 2011 роки, експертна група зробила висновки щодо відповідності радіологічного стану населених пунктів Черкаської області критеріям зон радіоактивного забруднення:

1. За критеріями – щільність забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від $15,0 \text{ Ки/км}^2$ та вище, або стронцію від $3,0 \text{ Ки/км}^2$ та вище, або плутонію від $0,1 \text{ Ки/км}^2$ та вище, де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити $5,0 \text{ мЗв}$ ($0,5 \text{ бер}$) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період – **до зони безумовного (обов'язкового) відселення (друга зона)** не віднесено жодного населеного пункту.

2. За критеріями – щільність забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від $5,0$ до $15,0 \text{ Ки/км}^2$, або стронцію від $0,15$ до $3,0 \text{ Ки/км}^2$, або плутонію від $0,01$ до $0,1 \text{ Ки/км}^2$, де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити $1,0 \text{ мЗв}$ ($0,1 \text{ бер}$) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період – **до зони гарантованого добровільного відселення (третя зона)** відносяться такі населені пункти:

Звенигородський

1. с.Чичиркозівка

Лисянський

2. с-ще Петрівська Буда

3. За критеріями – щільність забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від $1,0$ до $5,0 \text{ Ки/км}^2$, або стронцію від $0,02$ до $0,15 \text{ Ки/км}^2$, або плутонію від $0,005$ до $0,01 \text{ Ки/км}^2$ за умови, що розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів перевищує $0,5 \text{ мЗв}$ ($0,05 \text{ бер}$) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період – **до**

зони посиленого радіоекологічного контролю (четверта зона) не віднесено жодного населеного пункту.

4. Не відповідають критеріям зонування, тобто не можуть бути віднесені до зон радіоактивного забруднення, встановлених чинним законодавством, такі населені пункти:

Городищенський район

1. с.Валява
2. с.Ксаверове

33. с.Хутір-Хмільна
34. с.Черниші
35. с.Яблунів

Жашківський район

3. с-ще Костянтинівка
4. с.Нагірна
5. с.Побійна
6. с.Червоний Кут

Катеринопільський район

36. с.Бродецьке
37. с.Вербовець
38. с.Вікнине
39. с.Гончариха
40. с.Грушківка
41. с.Гуляйполе
42. с.Єлизаветка
43. смт Єрки
44. с.Кайтанівка
45. смт Катеринопіль
46. с.Киселівка
47. с.Луківка
48. смт Мокра Калигірка
49. с-ще Новоукраїнка
50. с.Пальчик
51. с.Радчиха
52. с.Ромейково
53. с.Ступичне
54. с.Суха Калигірка
55. с.Шостакове
56. с.Ямпіль
57. с.Ярошівка

Звенигородський район

7. с.Багачівка
8. с.Вільховець
9. м.Звенигородка
10. с.Княжа
11. с.Мизинівка
12. с.Михайлівка
13. с.Озірна
14. с-ще Олександрівка
15. с.Павлівка
16. с.Попівка
17. с.Стара Буда
18. смт Юрківка

Канівський район

19. с.Бабичі
20. с.Грищинці
21. м.Канів
22. с.Ковалі
23. с.Кононча
24. с.Курилівка
25. с.Литвинець
26. с.Михайлівка
27. с.Пищальники
28. с.Потапці
29. с.Таганча
30. с.Тростянець
31. с.Трощин
32. с.Хмільна

Корсунь-Шевченківськ район

58. с.Гута-Стеблицька
59. с.Заріччя
60. с.Комарівка
61. с.Миколаївка
62. с.Нова Буда
63. с.Петрушки
64. с.Сидорівка
65. с.Склименці
66. с.Скрипчинці

- 67. смт Стеблів
- 68. с.Хильки
- 69. с-ще Хлерівка
- 70. с.Шендерівка

Лисянський район

- 71. с.Боярка
- 72. с.Журжинці
- 73. смт Лисянка
- 74. с.Петрівська Гута
- 75. с.Писарівка(Писарівськ
- 76. с.Смільчинці
- 77. с.Хижинці
- 78. с.Чеснівка

Маньківський район

- 79. с.Кривець
- 80. с.Кути

Тальнівський район

- 81. с.Гуляйка
- 82. с.Довгеньке
- 83. с.Кобринове
- 84. с.Криві Коліна
- 85. с.Лоташеве

- 86. с.Майданецьке
- 87. с.Мошурів
- 88. с.Павлівка Перша
- 89. с.Піщана
- 90. м.Тальне
- 91. с.Тальянки

Уманський район

- 92. с.Піківець
- 93. с.Шарин
- 94. с.Ятранівка

Христинівський район

- 95. с.Синиця

Черкаський район

- 96. с.Кумейки

Шполянський район

- 97. с.Васильків
- 98. с.Георгіївка
- 99. с.Іскрене
- 100. с.Капустине
- 101. с.Лозуватка

Керівник експертної групи**Члени експертної групи**

	В.В.Талько
	С.І.Азаров
	О.І.Бондар
	О.О.Бондаренко
	В.О.Кашпаров
	Л.М.Ковган
	А.А.Мишковська
	М.В.Набока
	С.М.Шваля